

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 90 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Volilci!

Zaupni možje postavili so dne 30. nov. v Celju za kandidata za volitev v deželni zbor za okraje: Celje, Vransko, Gornji grad, Smarje, Laško in Konjice, ki se bode vršila, dne 16. decembra predpoludne ob 9. uri v Celju

g. dr. Josipa Serneca,
odvetnika v Celju.

Volilci! Vsi poznate gosp. kandidata kot iskrenega narodnjaka ter neustrašenega bori-telja za pravice slovenskega naroda. Vsakdo izmed Vas sme biti prepričan, da bomo Slo-venci dobili v njem dobrega zastopnika v de-želnem zboru v Gradcu. Voliti ga je toraj eno-glasno; s tem skazete čast. izvoljencu, napra-vite pa tudi čast sebi in slovenskemu imenu!

V Celju, 1. decembra 1887.

Narodni volilni odbor.

Slovenski kmet in rokodelstvo.

Slovenska Štajarska je lepa in rodovitna dežela; lahko bi tukaj ljudje srečno živeli; ža-lostno pa je to, da se kmet in mestjan ne za-stopita, da ni sloge in edinosti med njima. To pride pa od tod, ker je kmet trd Slovenec, mestjan pa je Nemec ali pa se za Nemca štuli. Če kmet v mesto pride, ga zaničljivo po strani gledajo, ne pa, da bi se ga razveselili, ker jim vselej nekaj prinese, ali denar ali pa blago.

Da je pa tako prišlo, tega so nekoliko krivi tudi Slovenci sami, ker so se najrajši pe-čali le s poljedelstvom, kupčijo in obrtnijo pa so zanemarjali. Zato so se začeli nemški trgovci in rokodelci seliti v naše kraje, posebno v me-sta, in dobro se jim je godilo. Ali zastonj bi pričakoval človek od njih, da bi se obnašali, kakor tujci, da bi spoštovali naše šege in naš jezik. Kaj še! Naša krotkost in potrpežli-vost ste jih zapeljali, da so nas začeli zaniče-vati in nam siliti svoj jezik. Velika večina naj bi se ravnala po manjšini, domačini naj bi se

uklanjali privandranim tujcem, to so od nas zahtevali!

To pa ne gre, da bi mi naš slovenski jezik zavrgli in se zavoljo nekaterih mestjanov vsi nemški učili in naše šole vse po nemško urav-nali. Slovenski jezik nam je Bog dal, jezik je ustvarjen po naših mislih in našem značaju, v tem jeziku smo navajeni misliti in govoriti. Če se hočemo tedaj izomikati, zgodi se to najboljše v slovenskem jeziku. Bolj pametno in pravično bi bilo, naj bi se še tisti, ki so k nam privan-drali, naučili našega jezika. Saj se mora tudi Slovenec, če gre na Nemško ali na Laško, na-učiti nemškega ali laškega jezika, vsi bi se mu smejali, ko bi Slovenec na Dunaj prišel in bi rekel: „Zdaj se morate vsi Dunajčani slovenski u-iti, če hočete z menoj govoriti!“

Nekateri mestjani so pa tako ošabni, da naš jezik zaničujejo, ter se ga nočejo učiti, ampak nam le svojega silijo. Niso zadovoljni z našim kruhom, ampak hočejo nas še v svoji oblasti in svojem strahu imeti; v svojih čas-nikih se rogajo nam in našemu jeziku, pri vo-litvah nam nasproti delajo; naše otroke tlačijo v svoje nemške šole in jih želijo navdihniti s sovraštvom do slovenščine; nekateri iz njih nas hočejo celo privezati k veliki Nemčiji, da bi mi na vse večne čase prišli pod nemško ob-last, kjer bi bili Nemcem zaničevani hlapci in robovi.

Zavoljo vsega tega ne moremo prijatelji ostatec tacim, prenapetim mestjanom, kajti to se nam ne dopade, kar oni z nami nameravajo.

Kjer tedaj nemški mestjani nočejo z nami v miru in edinosti živeti, zato nam Slovencem ne kaže družega, kakor da se sami lotimo kup-čije in obrtnije, da si iz naših sinov izredimo rokodelske mojstre, ki nam bodo potrebne reči izdelovali in s kmetom v slogi in ljubezni ži-veli. Kmet in obrtnik morata drug družega podpirati, potem gre ura prav.

Marsikateri posestnik ima po več sinov. Ali le enemu zamore kmetijo dati, drugi mo-

rajo služiti kot hlapei, ali grejo med drvarje, ali se podajo po svetu, kjer se morajo preživiti s trdim delom sredi tujih ljudi. Da bi naši sinovi vsi po svetu šli, to želijo naši nasprotniki, ker bi se potem Nemcem prostor naredil pri nas; zato pa pravijo: „Le učite se nemški, da pojedete lahko po svetu!“ Toda taki, ki gredo po svetu, nima jo nič dobrega, če ne znajo nič drugega, ko sekati in kopati: tuji ljudje nad njimi vpijejo in režijo, porivajo jih sem in tje, za borni kruhek morajo dosti grenkih požreti in tiho biti. Prenašati jim je vročino in mraz, mokroto in veter.

Veliko bolje se godi našim rokodelcem po mestih. Delajo na suhem in gorkem, po leti v senci, po zimi pri gorki peči; zaslužijo toliko, da jedó vsaki dan meso in se pošteno gospósko oblačijo, niso tujim ljudem v strahu, ampak še oni bi radi slovenske kmete strahovali. Kmetje, ali bi ne bilo bolje, ko bi se vaši sinovi učili rokodelstva in potem v domačih krajih ostali in se tukaj pošteno preživili, ne pa da se potlej pobijajo po Hrvaškem in po Nemškem, pri železnicah in rudokopih, po gozdih in fužinah? V najboljši dóbi zaslužijo komaj za sproti in niso nikjer doma, na starost pa jih óaka be-raška palica, če ne umrjejo prej v kaki bolnišnici. Mestni rokodelce pa ima svoj stalni dom, in če je priden, si že toliko pridobi, da na starost lahko počiva v lastni hiši ali koči.

Ljudstva je zmirom več, in zmirom težje se dobi dobra služba; zato prevdarite očetje, ki imate več sinov, kam bote z njimi. Eden naj ostane na domu, morda tudi dva. Za druge pa treba drugače poskrbeti. Dajajte jih v podnik rokodelcem! Saj to vas mnogo ne stane. Mojster je zadovoljen, če dečku priskrbite obleko, hrano mu bo že on dajal; in če mojstru včasih pripeljete kako vrečo krompirja, bo vesel in vašega dečka lepo imel in dobro učil. Latinske šole stanejo denar, v te šole ne more vsak pošiljati svojih sinov. Rokodelstva pa vsak lahko pusti svojega dečka učiti. Vse je dobro, kar človek zna, in tega ne more mu nihče vzeti. Če se tvoj deček katerega rokodelstva nauči, in če ga to veseli, zna mu biti v srečo, lahko si bo služil svoj kruh. Ako ga pa ne veseli in si pozneje drugo službo poišče, kaj mu bo mar na škodo, da se je kaj naučil? Kmetijstva se še zmirom lahko poprime, če se je prav rokodelstva učil; saj mu nikoli ne bo na škodo, če si zna sam obleko ali kako orodje narediti!

Tako bomo počasi dobili zadosti domačih rokodelcev in nemških več ne potrebujemo. Ti naj gredo potem nazaj v blaženo Nemčijo, ki jim je tolikanj na srcu! Sloga in edinost ter bratska ljubezen se zopet povrne v našo deželo!

Gospodarske stvari.

Krma, suha ali mokra?

Na to vprašanje, če se stavi poprek, ne gledé na živino, ne dajo vsi enacega odgovora, eni so za suho, drugi pa za mokro. Kar se tiče konj in goveje živine, pa ni več vprašanja, katera da je bolja, kajti v tem so vsi edini, da je le suha krma dobra.

Mokro krmo spravi sicer živina hitreje v želodec in je torej tudi hitreje sita ali kaj pomaga to, ko daje potlej tudi hitreje vso iz sebe. Iz večine je pa skorej cela ter je živinče ni prebavilo. Za to pač nihče ne krmi, ampak vsak hoče iz krme koristiti, čem več, tem bolje. Naj pa daje krma toliko koristi, kolikor je je za živino v njej, zato je treba, da jo živinče prebavi, čem največ more.

To je mogoče le, ako se jej daje krma suha. Kar povzije živina krme, pride v želodec da jo predela ali kakor pravimo, prekuha. Ali želodec je tudi pri živini sam svoj ter ne mara slušati na druga povelja, kakor na lastna. — Prvo povelje želodca pa je: Daj krmo v sline! Ako tedaj pride kar brez slin ali le v slabih slinah va-nj, mara le malo za njo ter jo spravi brž ko brž iz sebe. Tega se prepriča človek na lehkem. Ako se da n. pr. konju rez ali oves v vodi, sne vam jo živinče seveda naglo ali čez par ur je vsa iz njega. Oves pa bi še lahko posejal, ko bi ga vrane ne pozobale na cesti.

Sline so pod jezikom in naredé se živinčetu, ako ima veliko dela z jezikom. Kedar pa se položi konju mokra krma, tedaj je dovolje vode v gobcev, jezik ostane bolj pri miru, s kratka, krma vzame le malo slin seboj v želodec. Razloček je 1:8 pri mokri in suhi krmi to se pravi za osemkrat prebavi živinče krmo bolj, ako se mu položi suha, kakor pa če se mu položi mokra.

A to še davno ni vse. Voda, kar je povzije živinče s krmo vred, škoduje še želodcu. Le ta ne vzprejme več va-se, kakor 16 litrov; več ko je torej vode v krmi, manj more živinče zadnje va-se vzprejeti in po vrhu še voda stanšuje želodčno sočje in tenki soki niso kaj prida delalci. Ker vzprejme živinče več vode va-se, kakor mu je je treba, zato se jim želodec preplavi, živinče se napne, postane počasno, mišičje gubiva moč in živinče poprek ne zdrži veliko.

Kar je pri tem še huje, to pa je želodčevo oslabiljenje. Driska je v tem skoraj navadna in cele vrste bolezni se vzredi v živinčetu po mokri krmi. Posebno rada pa se kaže kolika ali maternica, tudi prahú ki se drži krme, ne more živinče odpihniti. Jasli smrdé vsled vode, ki v njih gujije in iz njih se širi grdi smrad ter pristudi živinčetu vso krmo.

Da je tako krmljenje potrata, to se tudi